WASHINGTON D.C.

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXV. Ч. 234. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 5-го ГРУДНЯ 1958 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, DECEMBER 5, 1958 No. 234. VOL. LXV.

ЗДА ПЛЯНУЮТЬ ВИПУЩЕННЯ САТЕЛІТІВ ВАГОЮ ДО 5 ТОНН

Вашингтон. — Департамент оборони проголосив широку програму випущення цілої серії штучних сателітів землі. Ця програма передбачає випускання сателітів з мишами, малпами і людьми, що мало б відбуватися по змозі двічі кожного місяця. Перший такий сателіт вагою до 1300 фунтів мав би бути випущений вже найблищого місяця з летунської бази Ванденберг, поблизу Санта Марія в Каліфорнії, в рямцях проєкту „Дисковерер". За цим першим сателітом слідували б дальші, усі з щораз більшою вагою, яка оконечно мала б дійти до 5 тонн. Випускання цих великої ваги сателітів мало б бути здійснюване з допомогою удосконаленої міжконтинентальної балістичної ракети „Атлас", яка вже на протязі найближчого року буде готова до застосування при випусканні штучних сателітів землі. В перших випущеннях будуть зроблені спроби висилання в орбіту інструментів і створінь, вміщених в сателітах, і повертання їх на землю. Згідно з програмою, на протязі 1959 року департамент оборони й адміністрація Аеронавтичної і Міжплянетної Програми випустила б 24 сателіти із баз, розташованих вздовж східнього і західнього побереж. Перших вісім до десять спроб із сателітами будуть присвячені головним чином здобуттю основніших і вичерпніших даних про міжплянетний простір і можливість комунікації в ньому. Ці дані й інформації будуть використані при випусканні дальших сателітів, призначених для розслідування понадатмосферних просторів. З цілою програмою випущення запляннованої серії сателітів познайомив журналістів і через них пресу директор Агенції для заавансованих дослідних проєктів Рой В. Джансон під час пресової конференції відбутої у Вашингтоні в середу 3 грудня ц. р. Водночас із цим повідомлено з Вашингтону, що през. Айзенгавер дозволив командуванню Армії вдержувати керівництво і контролю над аґенцією для справ балістичних ракет, що працює в складі 2,000 осіб під проводом д-ра Вернгера фон Бравна.

Ботлер і Алкорн обвинувачують взаємно свої партії

Ню Йорк. — На річному Конґресі Американської Промисловости промовляли голови крайових комітетів обох партій Демократичної і Республиканської і взаємно обвинувачували противні партії в невдачах. Демократ Пол М. Ботлер критикував республиканський провід за „глупо" ведену виборчу кампанію. Він пригадав, що республиканці називали демократів „радикалами і марнотратниками" та твердили, що Демократичною партією керують робітничі провідники. Ботлер заперечив ці закиди, і від себе оскаржував республиканців в тому, що не вміли бути провідними в боротьбі за громадянські і людські права. Голова республиканського комітету Мід Алкорн у своїй промові відповідав Ботлерові і сказав, що республиканці впродовж 6-ох років урядування зробили більше для оборони громадянських і людських прав, як демократи під час 20-ти років. Алкорн обороняв і господарську політику своєї партії кажучи, що під час рецесії 1957-1958 було менше безробітних як під час найкращих під економічним оглядом років Трумановой адміністрації.

Уряд має 59 фабрик, які нічого не продукують

Вашингтон. — Асистент секретаря оборони Флойд С. Браєнт зізнавав на підкомісії збройних сил в Палаті Репрезентантів і сказав, що уряд є власником 59 фабрик, будова яких коштувала 1,409,391,221 доляр, і які тепер коштували б на багато більше, коли б їх хотів хтось збудувати, але які тепер нічого не продукують. Щоб ті фабричні будинки втримувати в порядку та дбати про їхній інвентар, уряд мусить видавати річно по 31,000,000 дол. Цю підкомісію очолює конґресмен Едвард Геберт, який хотів би довідатися, як уряд використовує свої фабрики для продукції зброї та оборонного матеріялу. Асистент Браєнт сказав, що уряд „до максимуму використовує свої фабрики", але дуже часто дешевше є зробити замовлення в приватній фабриці, як цю зброю продукувати в урядовій фабриці.

ЗАКІНЧИВСЯ СТРАЙК НА НАЙБІЛЬШІЙ ЛЕТУНСЬКІЙ ЛІНІЇ

Ню Йорк. — 3-го грудня закінчився страйк працівників найбільшої американської летунської лінії „Транс Ворлд", і в понеділок 8-го грудня 6,700 механіків мають вернутися до праці. Страйкарі дістали 44 центи більше на годину, але це збільшення має відбутися впродовж трьох років. Страйк Східньої Летунської Лінії ще триває, але, як повідомляють, дійшло до порозуміння в деяких пунктах між працедавцем і інженерами і механіками, які страйкують.

В АМЕРИЦІ

● **Колишній демократичний кандидат на президента Адлей Е. Стівенсон** ще раз заявив, що не буде кандидувати в 1960 р., але не сказав, чи прийняв би кандидатуру, коли б йому її запропонували. Стівенсон сказав, що він не може назвати нікого, хто мав би бути демократичним кандидатом у 1960 році.

● **Шеф флотових операцій адмірал Арлі А. Бирк** заявив, що СССР не може почати атомової війни тому, що це означало б знищення тієї комуністичної держави. „Поки наша країна готова до боротьби, доти атомова війна є неправдоподібна" — сказав адмірал Бирк.

● **У Каліфорнії** пожежа охопила широкі простори чагарнику коло Санта Моніка. 1,500 осіб із загроженої місцевости евакуйовано. Сильний вітер утруднює гашення пожежі.

● **Під час жахливої пожежі**, що вибухла в парохіяльній школі в Шикаґо, Макс Стахура перший відбіг від шкільних будинок і заохочував свого сина Марка скочити йому на руки з вікна на другому поверсі. Марк побоявся це зробити, але декілька інших дітей вискочили і Макс Стахура їх врятував. Марк зник в димі, і пізніше знайдено його труп.

● **Піонір Парашут Компані** почала виробляти новий тип парашута, який можна сховати в ручну валізку. Цей тип парашута дуже легкий і досконаліший від попередніх типів.

● **У Конґресовому готелі** в Шикаґо, невідома особа вкрала з готелевого сейфу діяманти, оцінені на 1,500,000 долярів. Належали вони Чарлзові Стейґерові, представникові нюйоркської ювелірської фірми.

● **Найстарший член Сенату**, демократ Теодор Френсіс Ґрін відзначав 91-роковини з дня народження в своїй квартирі в Філаделфії, де він переходить дослідження своїх очей. Спеціялісти заявляють, що немає поважної небезпеки для здоров'я сенатора.

Сенатор Менсфільд пропонує допомагати закордонові харчами, а не долярами

Вашингтон. — Демократичний сенатор Майк Менсфілд запропонував, щоб ЗДА допомагали закордонним державам не так долярами, як це бувало досі, тільки своїми харчами, які лежать в урядових маґазинах. Сен. Менсфілд сказав, що він і деякі інші демократичні сенатори будуть противитися тому, щоб закордонну допомогу збільшити на один більйон долярів річно. Він поставив внесок, щоб частину урядових харчових запасів признати на допомогу закордонним країнам. „Наша надвишка харчів є 7 разів більша від тієї, коли почав урядувати секретар рільництва Бенсон, казав сен. Менсфілд, і тому ми повинні давати наші харчі тим народам, які голодують. А тепер ми даємо доляри урядам тих народів".

ЗДА за короткотермінову програму допомоги Латинській Америці

Вашингтон. — Асистент державного секретаря Томас С. Манн заявив на комісії представників 21-ої латинської держави, що уряд ЗДА підтримує короткотермінову програму допомоги державам Латинської Америки. Манн твердив, що запропонований делеґатом Бразилії проєкт економічної допомоги Латинській Америці є „нездійснимий в теперішню пору". ЗДА ніколи не підтримували таких довгих плянів, як економічні п'ятирічки чи навіть десятирічки. На думку американського делеґата практичніше є розглядати пляни допомоги окремим державам Латинської Америки, бо існує велика різнородність в продукції і різниця в прибутках в окремих країнах. Делеґат Панами Хуліо Гуертематте не погоджувався з виводами американського делеґата, кажучи, що світові економічні фахівці рекомендують довготермінові пляни для збільшення економіки в нерозвинених країнах.

Голова Комісії Способів і Засобів про неможливість зменшити податки

Ню Йорк. — Голова Комісії Способів і Засобів конґресмен Вілбур Д. Міллс заявив у промові на прийнятті Крайового Товариства Ощадностевих Банків, що не можна думати про зменшення податків в найближчому фінансовому році, якщо хочемо при високих федеральних податках не допустити до продовжування і поглиблювання інфляції валюти. Конґресмен Міллс казав, що не треба буде аж збільшувати теперішні податки, тільки вистачить скасувати окремі привілеї та редукції, якими тепер користуються деякі катеґорії податковців. Одночасно на конвенції Товариства Інвестиційних Банкірів в Бел Гарборі, Флорида, висловили надію, що обидві партії в Конґресі погодяться на те, щоб ухвалити податкову реформу, яка була б більше реалістичною, як теперішня податкова система.

Комісія Громадянських Прав не може користати з сеґреґованого готелю

Вашингтон. — Члени Комісії Громадянських Прав в найближчому тижні мають виїхати до Монтґомері, Алабама, де мають вести слідство в справі порушення громадянських прав, але вони не зможуть заїхати до жадного з місцевих готелів, бо там обов'язує расова сеґреґація. Між шістьома членами цієї комісії є один неґр Дж. Ернест Вилкінс. Жадний готель в Монтґомері не погодився на те, щоб всі члени комісії могли до нього заїхати. Всі члени комісії мусітимуть жити на летунській базі, яка є віддалена дві милі від міста. Комісія веде слідство в справі недопущення деяких кольорових громадян до виконання виборчого обов'язку.

Арсен в цигарках спричиняє пістряка леґенів

Ню Йорк. — Журнал „Пістряк", видаваний Американським Товариством для поборювання пістряка, приніс статтю, в якій науковці Медичної школи при Тексаському університеті твердять, що арсен, який є в цигарках, може бути причиною недуги пістряка леґенів, на яку часто хворіють курці. Ці науковці знайшли в п'ятьох популярних сортах цигарок без фільтру концентрацію арсену від 12.5 до 52 частин на один мільйон. Вони пригадують, що тільки три частини арсенічного триоксиду на один мільйон є дозволені в харчових продуктах. Цигарки не є харчем ані ліком, тому уряд ними не цікавиться. Арсен мав би бути в цигарках від тих дизинфекційних засобів, якими скроплюється тютюн на полі. В пересічній цигарці має бути 45 мікрограмів арсену, з чого одна третя залишається в недокурку, одна третя в попелі, а остання третя йде з димом до леґенів курця. Представник тютюнового промислу Т. В. Гартнет заявив, що тепер фармери щораз менше вживають до дизенфекції тютюну арсенових препаратів.

Продукують вакцину проти кору

Індіянополіс, Індіяна. — Науковці великої фірми Ілай Ліллі, як повідомляють, що ця фірма сподівається до року випродукувати вакцину проти кору. Це повідомлення опубліковано після того, як статистика уряду здоров'я ствердила, що в минулому році від кору померло більше дітей, як від дитячого паралічу (полію). Віце-президент фірми д-р Томас П. Карні заявив, що цю вакцину продукують із неживих вірусів кору, подібно як вакцина д-ра Солка є випродукована з мертвих вірусів полію. Науковці плекають віруси кору на тканинах курячого ембріона. Уряд здоров'я повідомив, що в 1957 році від кору померло 410 дітей, а від полію тільки 220. Це по раз перший від 1944 року число смертних випадків від кору було більше, як від полію. Вакцина д-ра Солка значно зменшила число смертних випадків від полію.

РАКЕТА „РАСКЕЛ" ВЖЕ ПЕРЕСТАРІЛА

Вашингтон. — Летунство повідомляє, що його керована ракета, яку можна було випускати з літака на землю, і яка могла летіти на віддаль 100 миль, — вже є перестаріла, і тому цю ракету „Раскел" треба буде заступити іншою, модернішою, так званим „Гавнд Гагом". „Гавнд Гаг" може летіти на віддаль кількох сот миль і дає можливість бомбовикам випускати її, будучи поза засягом ворожої протилетунської оборони.

ГОТУЮТЬСЯ ДО БЛЬОКАДИ БЕРЛІНУ

В Західньому Берліні відбувається горячкове нагромаджування харчових запасів, що мали б вможливити берлінцям витримати на протязі перших шість місяців евентуальну нову комуністичну бльокаду. На фото: запаси м'ясива маґазиновано у велетенськім холодільні.

Війна нервів відбивається на господарському стані Берліну

Берлін. — Остання криза довкола Берліну почала болюче відбиватись на економії західньої частини того міста. Хоч не помічається ніякої паніки і життя назагал пливе нормально, в переконанні, що Захід не залишить західнього Берліну на поталу комуністам, а Совєти не захочуть рискувати війну за Берлін, — проте таки є багато „обережних", які асекуруються „на всякий випадок". Таким чином протягом останніх двох тижнів вибрано з західньо-берлінських банків коло 30 мільйонів марок з ощадностевих конт (коло 7 мільйонів долярів). Багато людей ліквідує свої банкові скритки, забираючи звідтіль свої важливі документи і відсилаючи їх на переховання до кревних в Західній Німеччині. По фабриках відчувається деяке сповільнення праці внаслідку відкликання багатьох замовлень. В західньому Берліні ціла економіка стала анормальна. Вона залежна від допомоги збоку Західньої Німеччини та Америки, які розв'язали проблему безробіття в Берліні так, що скерували до берлінських фабрик різні власні замовлення. Таким чином розбудувався західньо-берлінський промисел і число безробітних зменшилось на нинішній день до 65,000 осіб. Західньо-німецький уряд обіцяв нову ін'єкцію 110 мільйонів марок, а західні дипломати в Берліні своїми заявами хочуть заспокоїти берлінців і вбудувати їх довір'я до стабільности ситуації.

Совєти не хочуть переговорювати про з'єднання Німеччини

Москва. — У московських „Ізвєстіях" появилась 3 грудня ц. р. велика стаття, яка напевне віддзеркалює погляди Хрущова на німецьку проблему. У цій статті відкидається думку, що виринула на сторінках західньої преси, про можливість скликання конференції „на вершинах" у справі з'єднання Німеччини. Передовий совєтський пресовий орган ще раз підкреслює становище Кремлю з останніх трьох років, що з'єднання Німеччини — це „внутрішня німецька справа" та що чотири великодержави не можуть „накидати" Німеччині своїх рішень. Зокрема „Ізвєстія" рішуче заперечують поглядам, що їх висловив Джеймс Рестон на сторінках „НЙ Таймс-у" про те, наче б Совєти зумисне викликали Берлінську кризу, щоб дістати зачіпку для переведення нової конференції над цілістю німецької проблеми. „Ізвєстія" називають „небезпечною фантазією" зберігання давньої концепції про можливість такого з'єднання цілої Німеччини, яке вможливило б їй приступити до західнього бльоку, так само, як „анахронічною фантазією" — в очах „Ізвєстій" — статут Берліну, що завів був чотиродержавну відповідальність за Берлін. „Ізвєстія" закликають вирватись з „фантазій" та „станути на реальний ґрунт", яким — мовляв — є „дві суверенні німецькі держави", з яких одна, „Демократична" республіка, має єдине повне право до цілого Берліну, як до міста, що лежить на її території.

Уряд Мекміллена в Англії відсвіжує плян Ідена щодо Німеччини

Лондон. — Англійський уряд Геролда МекМіллена почав поважно розглядати два колишні проєкти авторства кол. прем'єра Антоні Ідена в справі Німеччини і Берліну. Один із цих проєктів був предложений Совєтам під час конференції міністрів закордонних справ у жовтні-листопаді 1955 р. в Женеві. Іден запропонував тоді Совєтам, що Захід зобов'яжеться на випадок з'єднання Німеччини не стаціонувати своїх військ на території теперішньої східньої Німеччини, підписати з Совєтами европейський пакт безпеки і підписати договір щодо ґарантії проти відродження німецького мілітаризму. Офіційно англійський уряд з'ясував своє становище до Берлінської кризи в короткій відповіді прем'єра МекМіллена лідерові опозиції Гейтскеллові в палаті громад: „Я з'ясував у свому листі до совєтського прем'єра з 22-го листопада ц. р. ,що уряд Її Величества рішений зберегти свої права в Берліні та сподівається, що совєтський уряд дотримуватиметься своїх міжнародніх зобов'язань" — заявив МекМіллен в парляменті, відмовившись від докладнішої прецизії свого становища.

В Об'єднаних Націях дебатують над „міжнародною поліцією"

Об'єднані Нації. — У дебаті над „міжнародною поліцією" Об'єднаних Націй, яка виконує службу на ізраїльсько-єгипетському кордоні, представник З'єдинених Держав сенатор Берке Б. Гікенлупер заповів, що ЗДА готові добровільно дати на утримання „міжнародної поліції" $3,500.000, якщо й інші держави причиняться пропорційними сумами на цю саму ціль. Зокрема названий сенатор заапелював до Совєтського Союзу, який „принципово" є проти всякої міжнародної збройної сили, знаючи, що та сила в першу чергу повинна б приборкати саму Москву. Сума $3,500.000 має бути ухвалена Конґресом, щоб причинитись до покриття складеного Об'єднаними Націями бюджету у висоті 19,369.000 на 1959 рік.

АМЕРИКА ПРОПОНУЄ КОНТРОЛЬНУ СИСТЕМУ ПРОТИ РАКЕТНОЇ АТАКИ

Женева. — Голова американської делеґації на Женевській конференції про забезпеку проти несподіваної атаки, Вільям С. Фостер, пред'явив у середу 3-го грудня ц. р. на письмі докладніший проєкт, як зменшити риск несподіваної атаки керованими ракетами. Він запропонував покликати до життя міжнародну контрольну систему, яка з одного боку могла б не допустити до переведення крадькома всебічних приготувань до вистрелення проти ворожої території багатьох керованих ракет та з другого боку вможливила б перестерегти загрожену країну. Остання перестерога могла б наспіти вже навіть тоді, коли б ракети знаходились на бігу. Вільям Фостер зголосив цей проєкт в імені ЗДА, Англії, Франції, Канади і Італії, які беруть участь у конференції по західньому боці. З комуністичних країн заступлені СССР, Польща, Чехословаччина, Румунія і Альбанія. Це вже другий сконкретизований західній документ про можливості захорони проти небезпеки несподіваної атаки. У першому документі говорилось про охоронні засоби проти далекосяжних бомбардувальників. Совєтський генерал А. Ґрізлов заперечував у своїй відповіді ефективну вартість всякої такої контрольної системи. Він вказував, як на єдиний спосіб дійсно захоронитися перед марновом атомової війни — заборонити вживання атомової зброї. Міжнародний договір у цій справі позбавив би винахід далекосяжних керованих ракет грізного змісту, бо міжконтинентальні ракети без атомових „головок" не були б нікому надто грізні. Західні делеґації в Женеві стоять на становищі, що вони не є уповноважені до переговорів, які мають політичний характер, і вони не можуть вирішувати першорядних справ із ділянки міжнародного зброєння-роззброєння. Покликуючись на факт, що 13-річні переговори про міжнародне роззброєння не довели до ніякого позитивного висліду, Захід стоїть на становищі, що спершу треба порозумітися щодо суто-технічних можливостей міжнародної інспекції і контролі, бо таке порозуміння промостить шлях для наступних переговорів про міжнародне роззброєння. Женевські наради не вийшли до цього часу поза спір між тими двома засадничими становищами. Західні експерти признають, що контрольна-інспекційна система не зможе ніколи викрити на 100% всі ворожі приготування, проте вона зможе практично внеможливити їх, ствердивши достаточно авторитетно плянування нападу. Безплідні наради продовжуються.

Ірак проти пакту ЗДА з Іраном, — сам приймає зброю від Москви

Багдад. — Уряд Іраку запротестував проти договору безпеки між ЗДА й Іраном, що його — за часописними вістками — мають підписати ці дві держави в найближчому часі. За цими вістками ЗДА дістали б право на влаштовування на терені Ірану своїх військових баз. Америка — за оцінкою знавців — хотіла б таким чином скріпити Багдадський пакт, послаблений фактичним, хоч ще не формальним — виступленням з нього Іраку. До Багдадського пакту належали Англія, Туреччина, Ірак, Іран і Пакістан, та частинно ЗДА. 31-о жовтня ц. р. Совєти передали ноту Іранові, що вони „не залишаться байдужими", якщо іранско-американський договір стане небезпекою для совєтських південних кордонів. 8-го листопада Іран відповів, що він не підпише ніякого договору з ніякою державою, який звертався би проти Совєтів. Водночас за англійськими інформаційними джерелами — до Іраку почала плисти совєтська зброя. Недавно іракський прем'єр ген. Абдул Карім ель-Кассем заявив, що він прийме зброю від кожної великодержави, яка йому її запропонує. До останнього державного перевороту в Іраку, головним його достачцем зброї була Англія, головно військових літаків.

ЛІВАН ДІСТАНЕ ВІД ЗДА $10 МІЛЬЙОНІВ

Бейрут. — Американський амбасадор в Лівані Роберт МекКлінток подав до відома новому ліванському урядові, що ЗДА признали йому $10 мільйонів допомоги у формі безворотного дару, щоб вможливити Ліванові переборювати господарські труднощі, які настали внаслідку п'ятимісячної громадянської війни. Поза цією допомогою ЗДА дали Ліванові 10 англійських бомбардувальників, які своєю якістю дорівнюють совєтським МІГ-ам, що їх дістала З'єдинена Арабська Республіка Нассера.

У СВІТІ

● **В Ізраїлі** триває дискусія довкола питання, кого треба вважати жидом. Виринула ця справа у зв'язку з законопроєктом про особисті довідки, в яких має бути зазначена національність. Ортодоксальні жиди і рабінат стоять на становищі, що жидом є той, чия мати була жидівкою, без уваги на походження і віровизнання батька. Соціялістичний уряд Бен Ґуріона рішуче цьому противиться. Головний рабін Єрусалиму оскаржив Бен Ґуріона в „злобній особистій образі". Парлямент відкинув внесок про недовір'я Бен Ґуріонові 60 голосами проти 38.

● **Винстон Черчил святкував** 1 грудня ц. р. 84-ті роковини з дня свого народження. З тої нагоди одержав він велетенський торт із 84 свічками, що їх годі було погасити одним подихом, як того вимагає традиція солемізантів. Черчил провів цей день у гурті найближчої родини, з дружиною, дітьми і внуками. Він дістав численні депеші і листи з цілого світу, між ними від королеви Єлисавети II і президента Айзенгавера.

● **Англійський актор**, 35-річний Гарет Джонс, граючи в Лондоні у п'єсі для телевізії, помер на серцеву атаку саме в той момент, коли згідно з ходом п'єси мав умерти: в коридорі підземки обвалилась на нього стіна. П'єсу знімали далі, не помітивши, що актор дійсно непритомний. 12 мільйонів телевізійних глядачів в Англії не знали, що вони були свідками трагедії.

● **Айєн Даґлес Гарві**, речник англійського міністерства закордонних справ в парляменті і підсекретар у тому міністерстві, зрікся своєї посади та свого посольського мандату після того, як був оскаржений поліцією у неморальній поведінці.

● **В автономній провінції Кераля в Індії**, де комуністи захопили владу, заборонено всі приватні школи, „крім тих, які дозволяє індійська конституція". Мусульмани і християни твердять, що цей привілей стосується їх, а жиди й англійсько-індійські приватні установи приписують його собі. Однак комуністи заперечують всім це право. На цьому тлі постав гострий конфлікт.

● **Південно-корейська розвідка** перехопила листа, що його написав японський комуністичний лідер Санзо Нозака до північно-корейського комуністичного уряду. У тому листі докладно зазначено, яких способів уживали японські комуністи, щоб підтримати кампанію соціялістів проти урядового законопроєкту, за яким мали бути збільшені права поліції. Цей лист японського комуністичного головача сильно скомпромітував соціялістів, що — як виявилось — були сліпим знаряддям комуністів.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

З'ЇЗД ПИСЬМЕННИКІВ

Заповіджений на цю суботу і неділю, 6 і 7 грудня, з'їзд українських письменників, що перебувають і творять у вільному світі, по цей бік залізної заслони, влаштовуваний заходом Об'єднання Українських Письменників „Слово", актуальний і важливий з різних поглядів. За гально беручи, це буде перша — по більше, як десятьох роках — зустріч українських мистців слова, які протестують проти фізичного й духового уярмлення свого народу і для збереження національних традицій та ідей, „вибрали свободу" за ціну порвання безпосередніх зв'язків з тим, що є найглибшою основою мистецької творчости — з рідною землею і з безпосереднім політичним та культурним життям народу.

З другого боку, зустріч письменницьких українських сил у вільному світі особливо актуальна тепер, коли українські підсовєтські письменники, сковувані у своїй творчості безглуздими обмеженнями партійних директив і т. зв. вимог партійности, як також „принципами" накинутого їм „соціялістичного реалізму", готуються до участи в патронованих партією зборищах — в третьому з'їзді Спілки письменників СССР і в четвертому з'їзді Спілки письменників України. Участь ця проходитиме під знаком посиленого партійного тиску на письменників і доведеної до абсурду боротьби з всілякими проявами „ревізіонізму" в літературному житті і в мистецькій творчості. Така підневільна ситуація українських письменників в СССР вимагає від тих, що мають можливість користати з усіх благ свобідної творчости у вільному світі, не тільки великої уваги, але й активного протидіяння, що мусить виявитися у виступах і в творах поцейбічних мистців слова.

Ще одно завдання стоїть перед з'їздом українських письменників у вільному світі. Їх зустріч повинна стати нагодою для підрахунку і перегляду наявних на еміграції письменницьких сил і досягнень у їхній творчості. Водночас, на цій же зустрічі повинна бути зроблена спроба підвести перші підсумки, наскільки українські письменники у вільному світі виконали доручений їм, як еміграції українського народу, мандат бути авангардом вільної української культури і вільного мистецького слова поза межами поневоленої батьківщини.

Українських письменників у вільному світі — у ЗДА в Канаді, в Німеччині й інших країнах Европи, в Австралії і державах Південної Америки — сьогодні вже не десятки, але сотні. В українській еміграційній літературі заступлені не тільки всі жанри, але й усі напрямки від „традиціоналістів" до найкрайніших „модерністів". Заступлені також і всі генерації від членів найстарших літ. угрупувань до початківців — літературної молоді, ряди якої, не зважаючи на перебування поза Україною — дуже численні і поміж якими багато справжніх, оригінальних і талановитих письменників. Кількість цього літературного авангарду поза межами України, як і мистецька якість та вага їх творів, дають підстави до певности, що свій обов'язок у відношенні до знищених совєтським режимом письменників і мистців, як і супроти української літератури, вони виконують.

Не зважаючи на свою кількість, поцейбічні українські письменники не зорганізовані в якійсь одній обов'язковій для всіх літературній організації так, як це є в Україні, де єдиною літературною організацією, за приналежністю до якої кожен письменник може виступати в літературі, видавати свої твори і користуватися всіма привілеями, є офіційна Спілка письменників України. Поза Об'єднанням Українських Письменників „Слово", до якого належить частина еміграційних літераторів, і ще декількома літературними гуртками, українські мистці слова в більшості незорганізовані. Вони мають повну свободу належати туди, куди бажають, стояти осторонь від того чи іншого організаційного гурту, чи й творити свій власний. Свобода бо об'єднання є так само важливою і невід'ємною складовою частиною вільної демократичної системи, як і свобода слова та вислову. З цих основних свобід повинні пригорщами користати і повинні користати в першу чергу українські письменники.

Проте, ці свободи є не тільки привілеєм, але й обов'язком і знову ж таки українські письменники у вільному світі повинні доказати, які великі плоди може дати благословення волі, можливість писати і творити без остраху і без ласки. Немає сумніву, що вони це робили досі і ще більше доказали б у майбутньому, якщо українська суспільність виконала б свій обов'язок у відношенні до своїх письменників і та до своєї літератури і культури, створюючи для її розвитку відповідну фінансову базу.

Теперішній з'їзд українських письменників в Ню Йорку, що відбувається у вільних умовинах, без ніяких накинутих сторонніми до мистецької творчости чинниками обмежень і тенденцій може і повинен багато дечого зробити в усіх цих аспектах. Одним з цих аспектів є вимога повної творчої свободи також і для українських письменників під совєтським режимом, що за неї боротися всіми доступними засобами і шляхами. Свобода ця визначає також можливість вільного вибору напрямків та методу мистецької творчости і передусім можливість творити згідно з власною совістю і правдою життя.

ЗМІНА ЧАРТЕРА ОН

Майже непомітно, без голосного відгомону в міжнародному політичному світі, промайнула коротка замітка, що в п'ятницю минулого тижня Політична Комісія Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй прийняла 61 голосом без жадного спротиву, при 9-ох комуністичних голосах, що стрималися і аж 11-ох неприявних, рішення — відкласти на рік справу ревізії чартера Об'єднаних Націй. Ще розмірно недавно — три-чотири роки тому — ця справа сильно хвилювала всіх, що зв'язували з Об'єднаними Націями надії на санацію міжнародних відносин. Нинішню байдужість треба пояснити тим, що керівні державні мужі прийшли до переконання, що ніяка поважніша — чи взагалі будь-яка зміна чартера ОН направді неможлива. Якщо ж установу Об'єднаних Націй визнають в міжнародному світі, як дуже важливий терен для зустрічей і для можливого злагіднювання гострих конфліктів, то все ж ця установа стала непопулярною і втратила попереднє своє значення надрядного порядкуючого міжнародного чинника.

Коли виявилось, що Совєти використовують своє право „вета" в Раді Безпеки для паралізування кожної спроби конструктивно розв'язувати існуючі міжнародні проблеми не цілком по їхній, совєтській, лінії, виринула думка перевести таку ревізію чартера, яка передусім перекреслила б 3-тю точку 27-ої статті чартера, за якою тільки ті постанови важливі, які будуть прийняті щонайменше сімома голосами (на 11 членів), між ними — п'ятьма затверджуючими голосами постійних членів Ради. Однак, 108-ма і 109-та точки чартера з 18-ої його статті п. з. „Зміни" в практиці унеможливлюють повести справу ревізії чартера скорше, як за десять років від часу постання Об'єднаних Націй. А саме 108-ма точка говорить, що „зміни теперішнього чартера можуть війти в силу для всіх членів організації тоді, коли вони прийняті в голосуванні двома третинами членів Генеральної Асамблеї і ратифіковані у згоді з їхніми конституційними приписами двома третинами членів Об'єднаних Націй, включно з усіми постійними членами Ради Безпеки". Іншими словами, за цією точкою ніяка зміна чартера не була можлива без згоди на неї Совєтів, одного з 5-ох постійних членів Ради Безпеки ОН. Зате 3-тя точка тієї статті допускає, що коли не вдасться осягнути відповідну більшість голосів, вимаганих для ревізії чартера, протягом перших десятьох років існування Об'єднаних Націй, то справу зміни чартера треба поставити на денний порядок 10-ої Генеральної Асамблеї, а тоді „конференцію (для зміни чартера) можна перевести голосами більшости членів Генеральної Асамблеї і кожних сімома голосами Ради Безпеки". Іншими словами, ця точка вимагає голосування за зміну чартера тільки звичайною більшістю, і не вимагає обов'язкового голосування „за" також збоку Совєтського Союзу.

Маючи на увазі ці теоретичні можливості, в Сенаті ЗДА створилась була спеціяльна Підкомісія в справі ревізії чартера ОН. Українська публічна опінія дізналась про це з того, що між проєктами ревізії чартера появився також проєкт — позбавлення членства в ОН Української ССР і Білоруської ССР. Українська опінія в Америці виступила проти того проєкту. Переведено відповідні інтервенції, під час яких, до речі, з'ясувалось, що той проєкт виринув не з антиукраїнських чи антибілоруських, а з антисовєтських мотивів. Справа наробила багато шуму в українському громадянстві і по нинішній день є дискусійною. Практично вона стала безпредметовою тому, що виявилось неможливим використати її облегшуючі можливості з згаданої 3-ої точки. Совєти поставились рішуче проти всякої, навіть найменшої, зміни чартера, слушно побоюючись, що одна зміна потягла б за собою наступну, і в результаті вони втратили б у тій установі своє упривілейоване становище. Совєти недвозначно погрожували, що, в разі переведення змін чартера проти їхньої волі, вони або збойкотують дальші наради ОН, або цілком виступлять з тієї установи. Тому всі нейтральні країни з Індією у проводі висловились також проти будь-якого змінювання чартера. Щоб на тій 10-ій сесії, на якій в Сан Франсіско урочисто святковано роковини ОН (з участю кол. президента Трумана і тоді ще всевладного Молотова), не доводити до надзвичайного загострення міжнародної ситуації, рішено — відкласти справу на рік. І так щорічно повторюється ця процедура. З того часу число членів ОН з 60-ох зросло до 81. Приймати будь-яку конструктивну резолюцію ще важче нині, як було раніше, бо азійсько-африканський бльок „невтральних", що нараховує 28 членів, плюс 10 комуністичних країн — це вже майже половина членства ОН, а вільні країни Заходу не завжди виступають однозгідно.

У минулу п'ятницю Москва заявила, що вона є проти будь-якої ревізії чартера ОН, поки комуністичний Китай не буде прийнятий до ОН. Ясно, що з китайським комуністами в ОН було б ще трудніше зробити цю установу дійсним інструментом міжнародної справедливости і миру. І тому ОН є таким, як були.

ПАЛАЮТЬ ОГНІ...

Палають огні при долині,
І північ заходить і сон,
Татари сидять при долині
На всіх подільніх полон.

— Два списи бери, на придачу
Китайку червону з плеча,
— Мені ж гривна вороного,
— Мені чорнокосе дівча.

Китайка горить, як заграва,
Ірже сумовито гривач,
Оксана сльози не втирає, —
Не плач, моя бідна, не плач.

— Бери собі матір із дітьми,
Отару овець і волів.
— Віддай мені
шабльо - дамаску,
Як сам ватажок повелів.

А шабля не сяє, як злото,
Воли не займають трави.
І мати із дітьми ридає:
— Сини мої старші, де ви?

Палають огні при долині,
Світанок заходить і сон,
Татари сидять при долині
На всіх подільніх полон.

То хмара, не хмара у небі,
То бурі великої знак.
То коні летять чортомлицькі,
Із сіном своїм жене Сагайдак.

І шаблі скреснули і впали,
І порох покрив сіножать,
Татарські порубані кості
Під сонцем палючим лежать.

А. МАЛИЩКО

Мілена Рудницька

ПРИМАРИ ОСТАННЬОЇ ВІЙНИ

Рим. — У складних міжпартійних відносинах сучасної Італії, в яких сторонній людині часто годі зрозуміти, хто з ким, проти кого і в ім'я чого, запанувала на якийсь короткий час подивугідна одностайність. Ця одностайність виявилась у спонтанному обуренні публічної опінії Італії образливими зауваженнями, скерованими на адресу італійської армії.

Справа в тому, що маршал Великобританії Бернард Монтгомері, який, командуючи під час другої світової війни військами союзних держав у Північній Африці, здобув славетну перемогу над німцями й італійцями під Ель Алямайном (звідтіля його титул віконта Ель Алямайну), в нещодавно опублікованих „Мемуарах" висловився легковажно про боєздатність італійських військових частин, які боролися на африканському фронті. Англійський полководець ставить під знак запиту хоробрість італійського вояка і натякає на його вірололомність. А саме він твердить, що німецьке командування перемішало на африканському фронті німецькі й італійські відділи, розставивши їх мов у шахівницю, бо фельдмаршал Роммель не довіряв, мовляв, італійським військам.

Ці закиди маршала Монтгомері допекли до живого італійське громадянство і поставили його на ноги. Звідусіль посипалися протести, репліки, спростування. Італійський амбасадор у Лондоні передав в англійському міністерстві закордонних справ офіційний протест свого уряду. Форін Офіс висловив італійцям жаль великобританського уряду, заявивши одночасно, що уряд не є відповідальний за особисті погляди маршала Монтгомері.

Італійська преса переповнена статтями з приводу критики італійської армії. Організації італійських комбатантів схвалюють протести. Колишні вояки й офіцери, що були учасниками кампанії в Північній Африці, надсилають редакціям свої спогади й свідоцтва. Батьки передають до часописів листи своїх синів, що згинули на африканському фронті. Ілюстровані журнали вміщують фотознімки італійських воєнних цвинтарів, розкиданих по безмежних просторах африканської пустелі. Всі ці матеріяли дружуються з одною метою: вони мають доказати безпідставність образливих тверджень маршала Монтгомері й реабілітувати честь італійської армії. Італійські свідки стверджують солідарно, що італійські війська боролися хоробро, що італійський вояк, навіть у безнадійних ситуаціях і в обличчі безсумнівної смерти, до останньої хвилини ставив опір перевазі противника.

Щоб зміцнити ці твердження, італійська преса покликається на опінії чужоземних авторитетів. Цитують, наприклад, похвальні вислови про поставу італійських військових частин фельдмаршала Роммеля, між іншим його вислів, що „німецький вояк викликав подив світу, італійський стрілець викликав подив німецького вояка". Використовуючи тимчасове перебування в Римі грецького міністра закордонних справ, Аверова, який зупинився тут на кілька годин в дорозі до Ню Йорку, італійські журналісти зробили з ним інтерв'ю на тему „Мемуарів" маршала Монтгомері. Для мін. Аверова була це добра нагода відплатити Англії за її становище в справі Кипру: він здезавував англійського полководця в імені свого уряду висловив найвищі признання для геройства італійської армії на грецькому фронті.

Водночас італійська преса дискредитує вірогідність тверджень віконта Ель Алямайну, представляючи його, як людину незрівноважену, арогантного дивака і крайнього егоцентрика, про якого Черчіл писав, що він є „знаменитий у катастрофі, нестерпний у перемозі".

У цьому словесному двобої між італійським громадянством і маршалом Монтгомері найбільшу вартість мають, звичайно, статті, що виходять з-під пера військових фахівців. Між ними на особливе відзначення заслуговує виступ маршала Італії, Джованні Мессе. Під час другої світової війни він командував спершу італійським експедиційним корпусом, що боровся проти Совєтського Союзу на українському фронті, згодом, після відкликання Роммеля, був начальним полководцем німецьких і італійських військ в Африці й останнім противником Монтгомері. Маршал Мессе друкує тепер цикль статтей, в яких дає докладний опис і стратегічну аналізу боїв на північно-італійському фронті. Він твердить, що маршал Монтгомері завдячує свою перемогу виключно чисельній і матеріяльній перевазі союзних військ.

Реакція італійської публічної опінії на книжку Монтгомері дуже повчальна для кожного, хто в малих подіях збірного життя вміє добачити глибший сенс. Цікаво спостерігати, як у відповідь на образу армії прокинулася в розсвареному громадянстві національна солідарність. Національна гідність і вояцька честь виявилася сильним цементом. Одностайність італійського громадянства тим характеристичніша, що воно виступило в обороні поставивідомих сил Італії в період останньої світової війни, себто в той період, від якого донедавна тут усі відхрещувалися. Навіть комуністи з демагогічних мотивів протестують проти образ, заподіяних армії маршалом Монтгомері, ті самі комуністи, для яких італійська армія воєнного періоду — це була „фашистівська зграя". Маршал Мессе докоряє тим італійським політикам, які донедавна „дитячими штучками хотіли приховати довгий період національного життя, немов би історія може стерпіти порожнечу і немов би національне життя не є послідовністю тісно й невідхильно пов'язаних фактів". Виглядає, що загал італійського громадянства зрозумів цю правду.

Врешті, ще один політичний аспект останньої події. Вона відновила давні ресентименти Італії до Англії. У полеміці з Монтгомері знайшли свій вислів давні жалі італійців до Англії за Версальський мир і суперництво з Англією в Середземному морі і Східній Африці у 30-их роках. Поразунки, які — здавалося — пішли в забуття, дрімають в національній підсвідомості.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співласниками 20-ти мільйонового майна організації!

Ю. Студинський

СИТУАЦІЯ В БЕРЛІНІ

Мюнхен. — Колишня столиця Німеччини, Берлін, відзначається не тільки спокоєм, але й вродженим берлінським гумором. І коли весь політичний світ затривожений заявами Хрущова щодо Берліну, то самі берлінці надзвичайно спокійно підходять до цієї нової кризи. Вони — реалісти і знають дуже добре, що в дійсності нічого не зміниться, коли Хрущов офіційно заявить, що передає східній Берлін в руки уряду т. зв. Німецької Демократичної Республіки. Бо й так всю контролю над східнім Берліном має в своїх руках т. зв. фольксполіцай, яка рядить в імені Совєтського Союзу і рядитиме в тому ж імені навіть, якщо номінально перейде влада в руки т. зв. Демократичної Німецької Республіки. Берлінці знають дуже добре, що в західньому Берліні стоять малі відділи американських, великобританських та французьких військ, і що кожне порушення безпеки цих альянтських відділів привело б до воєнної завірюхи. Отже, в дійсності не багато зміниться, коли Хрущов проголосить віддання східньої частини Берліну в руки німецьких комуністів.

Очевидно, в тому випадку альянти мусіли б безпосередньо переговорювати з урядом Ульбрихта. Але найважніша річ в тому, що вони його де факто не визнали, а вважають ,як це й дотепер робили, прямим агентом СССР. В цьому напрямі є повна одноозгідність між Бонном, Вашінгтоном, Лондоном і Парижем. Війну нервів, яку тепер розпочав Хрущов, рішив західній світ із спокоєм, бо не вірить, щоб Москва пішла на риск війни.

І тому з такою радістю прийняла колишня столиця Німеччини вістку, що новий папа Іван XXIII підвищив єпископа Берліну до ступня кардинала. Це іменування прийшло саме у хвилині, коли уряд СССР приготовляв новий замах. Замітка телеграма надбурмістра Берліну Брандта (члена соціял-демократичної партії) до нового еминенції, в якій він висловив свої почуття радости в імені „некатолицького Берліну". Д-р Депфнер, новий кардинал, належить до найпопулярніших особистостей німецької столиці. Передусім поважають його за зразковий такт і за оборону всіх християн у східній зоні, без огляду на їх церковну приналежність. Він живе в найкращих стосунках з євангел. єпископом Дібеліюсом, резиденцію якого є також Берлін. В усіх своїх посланнях до католицької діяспори в східній зоні (а є в ній тільки 600,000 католиків) цей князь Церкви постійно підкреслював і підкреслює, що всякі непорозуміння між християнами в сучасну пору допомагають тільки в поширенні атеїзму. Католики і євангелики, — пише він, — мусять пам'ятати, що тепер лише спільний фронт може врятувати християнство від комуністичного атеїзму. Три роки тому, у хвилині свого іменування на пост єпископа Берліну, д-р Депфнер склав був візити можновладцям східньої зони, намагаючись дійти з ними до якогось компромісу. В останніх двох роках комуністичний уряд відмовив йому права відвідувати своїх вірних у східній зоні, не подаючи причини цієї заборони. Завдяки тактовній, берлінський єпископ не дав комуністичному режимові нагоди на будь-які закиди в саботуванні того режиму. Але, мабуть, комуністи бояться цього князя Церкви, до якого звернені очі не тільки католицького, але й євангелицького німецького світу.

І тому зрозумілою є радість берлінців, що в цих тяжких для них часах Апостольський Престол, відзначаючи католицького єпископа, одночасно відзначив і Берлін — цю твердиню західнього світу, що стоїть серед комуністичного моря.

А. Юриняк

ОСОБИСТЕ І ГРОМАДСЬКЕ В МИСТЕЦЬКІЙ ТВОРЧОСТІ

(Жмут думок до З'їзду українських письменників 6-7 грудня 1958 р. в Ню Йорку)

Як відомо з преси, першою точкою З'їзду є доповідь про актуальні проблеми сучасної літератури — не спеціяльно української і тим більше не еміграційної (на це є друга і третя точка з'їздових нарад), а літератури взагалі, в маштабі культурного світу.

В обстанинах з'їздів звичайно буває так, що половину з'їздового часу забирають організаційні формальності: вибір президії, різних комісій, вислухання привітань; врешті звіти і вибір нових керівних органів. На дискусію по доповідях (а їх на письменницькому З'їзді заповіджено аж три: 1. Актуальні проблеми сучасної літератури; 2. Сучасна література в Україні; 3. Сучасний стан української літератури на еміграції) залишиться часу обмаль. Тому доцільно ще перед З'їздом обмінятися найголовнішими думками на теми з'їздових доповідей. Зрештою, давно стверджено, що кожен з'їзд чи збирання важить не стільки фактом свого відбуття, скільки тим поштовхом і зрушенням думок, які цей чи інший з'їзд спричинює в громаді.

Ми хочемо „тут висловити декілька думок, що стосуються головно першої теми (тобто першої доповіді).

Безумовно, що одною з найголовніших проблем мистецтва, в тому й літератури, була і є проблема співвідношення і погодження особистого і громадського в житті і діяльності окремої людини. Погодження — це підпорядкування, а взаємність, або вільний компроміс. Проте особистість на компроміс не конче мусить бути весь час та сама, і вона не була такою на протязі історії людства; вона пересувалась то ближче до особистого, то ближче до громадського первнів. Щоб не надто заглиблюватись в давнину і не розсувати рамок статті, зазначимо тут, що, напр., 19 століття являло собою приклад переваги і, ми сказали б, розпанощення індивідуалізму в усіх сферах мистецького і взагалі духового життя: в політиці, моралі й філософії, мистецьких рівного роду. Прудон, Бакунін, Кропоткін, Штірнер, Ніцше — ось найхарактерніші імена, помишаючи дрібніші.

(Закінчення на стор. 3-ій)

Юрко Степовий

ШПИГУНИ З КСЗД

Ніна Михайлівна Тарасюк, урядничка Київської обласної земельної управи, щойно прибігла з праці і загодилася щось перекусити, як раптом почувся делікатний стук у двері. — Прошу! — спокійно відповіла жінка.

На порозі показався пристойний чоловік, в добре випрасуваному темносинього кольору вбранні і в сірій краватці. Він чемно вибачився перед жінкою і попросив її до кімнати, бо це була кухня, де бавилося на підлозі троє малих дітей, а біля плити поралася служниця.

Жінка без заперечень зайшла до кімнати і запропонувала гостеві стілець. Сама сіла на протилежній стороні столу, розглядаючи з цікавістю непрошеного гостя. Гість розгорнув пузату жовту течку, щось попорпався серед паперів, дістав один невеличкий папірець і мовчки подав його Ніні Михайлівні.

Господиня зразу звернула увагу на лівий кутик папірця, де стояло чітко надруковане: „НКВД УССР". В жінки зразу очі застрибали на папірцеві, руки помітно затряслися — так, що вона майже нічого далі не зрозуміла, що там було написане, бо була вже певна, що це прийшли по її душу.

Гість це зразу відчув і почав лагідним чоловічим голосом заспокоювати жінку:

— Ви не хвилюйтесь, громадяночко, це торкається не вас особисто й не вашого чоловіка. Це торкається зовсім чужих для вас людей, про яких у нас буде з вами мова.

Він далі перевів розмову на дітей Ніни Михайлівни, які оточили з усіх боків маму, і почав частувати їх цукорками. Запропонував цукорок і господині, але вона відмовилася. Потім зайшла розмова за чоловіка, де він працює, чи досить приділяє уваги хаті, чи вона задоволена його працею, чи задоволена своєю працею. Потім розмова перейшла на останні київські театральні новини, і все це абсолютно й тіні не нагадувало якоїсь поліційної акції гостя. Та й сам він своїм зовнішнім виглядом зовсім не був подібний до катів з НКВД, що про них ще в дитинстві розповідала мама. Обличчя простодушне, очі часто посміхаються, а мова дуже милозвучна і улеслива. По якійсь годині розмови гість непомітно перевів тему на сусідів Ніни Михайлівни. Говорив між іншим про дальших сусідів, а особливо пильно цікавився Мекедою, Семеном Васильовичем, що мешкав просто через коридор. Хоч, правда, цей сусід не викликав у Ніни Михайлівни ніякої підозри, бо працював нічним сторожем біля хлібного складу, який же міг бути з нього політик? Хібашо в голодний 1933 рік частенько приносив з праці якусь буханку хліба, замотану в лахміттях на дні кошика, але й це вже давно минуло, бо тепер 1937 рік.

Гість розпитував, чи вона не бачила, хто і як часто заходить до Мекеди, з ким він зустрічається, як проводить вихідні дні тощо.

На прощання НКВДист написав якийсь папірець і залишив на столі, сказавши:

— Попрошу зайти на зазначену адресу.

Сам підвівся, побажав усього найкращого господині і попрямував до дверей.

Господиня для ввічливости пішла слідом за гостем. Він в коридорі ще трохи зупинився. Подивився на двері Мекеди, потім знову на двері Ніни Михайлівни, а потім таки вийшов геть.

Господиня аж тепер якось легко зідхнула і скоренько побігла до кімнати і схопила залишений на столі папірець, з якого прочитала:

„Повістка. Г-ці Н. М. Тарасюк. Сьогодні, 5 грудня 1937 року, з'явитися об 11 годині вечора до Лукянівської в'язниці, в кімнату ч. 102. — Слідчий НКВД", — нерозбірливий підпис.

Перечитавши, Ніна Михайлівна поклала дрижачими руками папірець на стіл, а сама нервово почала накручувати годинника. Стрілка показувала тільки 6 годину. За 30 хвилин мав вернутися з праці чоловік.

Служниця запропонувала їсти, але вона відмовилася. Їй було не до їжі. Сіла на канапу і почала перебирати все в пам'яті. Коли, де і з ким що говорила, що говорила з чоловіком, чи було десь чогось не ляпнула необережно. Але ніби все було в порядку. Вона взагалі ніколи і ніякою політикою не займалася, бо так була захлопотана родинними нестатками, що не до політики їй було.

Нарешті, прийшов і чоловік, стомлений і розбитий — працював у Держплані. Щоденні арешти когось із близьких співробітників, вічні якісь контролі цифр представниками з Москви — все це так вимотало чоловіка, що він якось зовсім байдуже слухав розповідь дружини, а лише вміщі насторожився, коли прочитав: „з'явитися на 11 годину вечора", бо це у зимовий час цілком глуха ніч, і чого це раптом жінку викликають на таку пізню годину? А потім подумав собі, що це спеціяльно для сильнішого морального тиску обрали таку пізню годину, і до того пригадав собі, що минулого року приїхав якийсь далекий родич його сусіди Мекеди з Китайської Східньої Залізної Дороги, де він довгий час працював, і Мекеда, якось бувши на підпитку, хвалився, що родич привіз йому гарне убрання в подарунок. Тепер же лютує страшний єжовський терор, коли б ці відвідини не були зв'язані з тим родичем Мекеди.

На цьому він почав заспокоювати жінку, доводив їй, що „все те дрібниця", що якби її збиралися заарештувати, то приїхали б вночі, а то, бач, приходив серед білого дня чоловік і нема чим перейматися.

ОСОБИСТЕ І ГРОМАДСЬКЕ В МИСТЕЦЬКІЙ ТВОРЧОСТІ

(Закінчення зі стор. 2)

Індивід — абсолют — така була центральна ідея 19 віку в західньому світі, і звідси, цілком логічно, випливало твердження про самоцілевість, абсолютність мистецтва: воно, мовляв, само для себе і „закон, і пророки".

Вже перше велике взаємонищення культурних народів світу під час світової війни 1914-1918 рр. вочевидь показало банкрутство позначеної виключним індивідуалізмом европейської психіки і ментальности. Не індивід-абсолют, а індивід-творча частина громади, що розуміє свої інтереси в громаді і свої обов'язки перед нею. А до найперших обов'язків належить вдоборювати й плекати такі умови соціяльно-політичного розвитку, які б найбільше сприяли всебічному вдосконаленню індивіда.

Вож зовсім ясно, що творчість мистця-індивіда годують соки громади, національної спільноти, до якої він належить за народженням і вихованням. Позбавлення цих соків можливе не тільки шляхом еміграції з рідної землі на чужину, але й шляхом оточення письменника чи взагалі мистця партійно-бюрократичним муром (що ми й бачимо в совєтській дійсності).

Вище ми сказали про необхідність погодження особистого з громадським так у житті, як і в мистецтві (тобто в житті духа). Як кожен індивід являє собою поєднання тіла і духа, так само він є поєднанням первня одиночного (особа) з первнем соціяльним (громада, нація). І як історичний процес людства провадить (хоч і нерівно, з неоднократним скочуванням назад) до все більшої гегемонії духової природи людини над тілесною, так і домена громадського, соціяльного щодалі поширюється, щодалі то більше зв'язує і обумовлює особисте. Зв'язує там і тоді, де особисте несполучне з громадським, протистоїть йому.

А що це за елементи особистого, що не годяться з громадським? Це, очевидно, ті наміри і вчинки індивіда, які шкодять ближньому, тобто насамперед людям свого оточення.

В житті звичайно буває так, що людина тамує в собі антигромадські, суперечні з нормами моралі й етики свої нахили та наміри, не дає їм, так би мовити, реалізуватися, перейти у вчинки. Письменник також людина — і його не раз кортить „вигорнути" перед читачем потайні свої почуття і візії, які з погляду вимог суспільної гігієни оприлюднювати (і тим самим робити ніби власністю громади) зовсім не слід. Що в цім випадку, однак, має правити за критерій? Чи існує він, цей критерій доброго і злого нині?

Вважаємо, що існує ось уже близько 2000 років — це принципи християнства, християнський гуманізм. Саме на цій основі є вказаним пересівати і особисте, і громадське в літературі і взагалі мистецтві наших днів.

З КОНЦЕРТОВОЇ ЗАЛІ

Ресіталь Дарії Каранович

Вже не перший раз я маю приємність писати про концертні виступи нашої відомої піяністки Дарії Каранович. Програма останнього реситалю, що відбувся 8-го листопада в залі „Гріффітс-Рісартел-Голл", показала різноманітність жанрів і музичних форм фортепіянової музики. Піяністка має гарну школу і перш за все володіє стилем клясичної музики, маючи для цього певну витримку, техніку і приємний „тон". Найбільш відповідальний твір першого відділу — соната Бетговена (пастораль) звучала гарно, з відповідним настроєм та емоційним піднесенням. Взагалі можна констатувати, що Бетговен і Брамс підходять до піяністичних можливостей п. Д. Каранович та її психологічно-естетичного „кредо". У другому відділі дуже добре були виконані прелюдії Л. Ревуцького та „Думка" В. Барвінського. Прелюд Л. Ревуцького (опус 11, ч. 2) прозвучав блискуче і зробив враження. З творів Шопена найбільш вдалим ноктюрн та „Імпромптю"; етюд звучав добре, але хотілося трохи меншої швидкости за рахунок чіткости його „перлів". З чотирьо заключних етюдів найліпше був виконаний етюд О. Скрябіна з його патетичним напруженням. Треба сказати, що цей етюд піяністки-жінки виконують не часто, бо він вимагає бливо в лівій руці, на початку).

У цілому піяністка показала володіння інструментом у різних стилях, як збоку техніки, так і в розумінні співучого „тону" та музичної експресії. Досить численна публіка дуже тепло вітала артистку, яка виконала декілька композицій „на біс".

Проф. В. Грудин

Книжка й часопис — найнеобхідніші в домі культурної людини

Увага! ОбВУА і всі б. Вояки! Увага!

У найближчу СУБОТУ, 6-го ГРУДНЯ 1958 р.
в Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку
149 Друга Евеню,

МІСЯЧНІ СХОДИНИ
ЧЛЕНІВ НАШОГО ВІДДІЛУ ОбВУА
з ДОПОВІДДЮ
ген. Штабу полк. А. ВАЛІЙСЬКОГО
на тему:
„СТРАТЕГІЧНИЙ ОГЛЯД ЗАХІДНЬОГО ТА СХІДНЬОГО БЛЬОКІВ".

Участь Членів обов'язкова. — Гостям раді.
Зокрема запрошуємо до вислухання доповіді Членів діючих тут Комбатантських Організацій та всіх б. Вояків.
Вхід вільний. — Початок о год. 7:00 веч.

Управа ОбВУА — Відділ Ню Йорк

СТАНИЦЯ б. ВОЯКІВ І УД УНА в НЮ ЙОРКУ
повідомляє, що
в СЕРЕДУ, 10-го ГРУДНЯ 1958 р.
о год. 7:00 вечора
— відбудуться —

СХОДИНИ ЧЛЕНІВ СТАНИЦІ

в приміщенні Літ.-Мистецького Клюбу (горішня заля)
при 149 2-га Еве. в Ню Йорку,
на яких
голова Головної Управи Братства
д-р ЛЮБОМИР ОРТИНСЬКИЙ
виголосить — ДОПОВІДЬ
„УКРАЇНА З ПЕРСПЕКТИВИ БРЮССЕЛЬСЬКОЇ ВИСТАВКИ".

Присутність всіх Членів Станиці обовязкова.
Гостям раді.

За Управу Станиці — Я. Балабан

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

До сорокаріччя Соборности України

22-го січня 1959 року — це сорокрічний ювілей одної із найсвітліших дат новітньої історії України, коли у старовинній столиці України — Києві на історичній площі св. Софії український народ проголосив акт об'єднання всіх українських земель в одну незалежну і соборну Українську Народну Республіку. Сорокові роковини цього величнього акту будуть святково відзначені всіми українцями, які живуть у вільному світі і можуть відсвяткувати цю славну дату своєї історії.

Українська громада у Филаделфії вже заздалегідь думає, щоб сорокові роковини об'єднання всіх українців і всіх українських земель в одну незалежну державу відсвяткувати спеціяльно величаво. Управа місцевої філії УККА скликала для цього 18-го листопада нараду, на якій запроєктовано програму переведення цього державного свята. На славний день 22-го січня 1959 р-у будуть висднані, як і попередніх років, проклямації губернатора стейту Пенсилвенії, як і посадника міста Филаделфії про урядове проголошення цього дня Українським Днем. Українські прапори будуть, як і попередніх років, прикрашувати будинок Капітолю в Гарисбурґу, як і будинок Сити Голл-у у Филаделфії побіч урядових американських прапорів. У церквах будуть відправлені Богослужби в наміренні українського народу.

Святочна Академія відбудеться в суботу 24-го січня 1959 року у великій залі Тавн Голл-у при вул. Брод. Крім мистецької програми у виконанні хору „Кобзар" і визначних солістів буде величава офіційна частина, для якої запрошується обох сенаторів від стейту Пенселвенії демократичного сенатора Йосипа Кларка і республіканського сенатора Гю Ската. Почесним гостем на це свято запрошується колишнього співтворця славного акту 22-го січня 1919 року, міністра закордонних справ Західньо - Української Народної Республіки, президента в екзилі Степана Витвицького, як теж колишніх українських вояків і діячів, — свідків славних історичних подій.

Для проведення Свята Об'єднання у Филаделфії в місті, в якому зродилася незалежність З'єдинених Держав Америки і в якому концентрувалося об'єднання З-ДА, обрано Діловий Комітет, до якого увійшли: д-р Володимир Галан, як голова і інж. Панас Панасюк, мґр. Мирон Утриско, Дмитро Василащук, ред. Остап Тарнавський, пані Любов Бережна, Мирослав Солтис, Петро Ґенґало і панна Віра Русанівська — члени.

Комітет просить в день Святкової Академії не організувати ніяких інших імпрез на терені Филаделфії, як теж запрошує до співпраці для величавого проведення свята злуки всіх українців Филаделфії й околиці. Діловий Комітет, вибраний об'єднано у висліді порозуміння всіх політичних угрупувань, і тому можна вірити, що Свято Об'єднання у Филаделфії буде справжньою маніфестацією української єдности.

Т.

Ню Йорк, Н. Й.

В Літературно - Мистецькому Клюбі

Традиційна п'ятниця 21-го листопада 1958 Літ.-Мистець. Клюбу була присвячена незвичайному для цих вечорів питанню.

З ініціятиви п. Бориса Ржепецького вечір був присвячений закінченню перевидання Книгоспілкою Історії України - Руси М. С. Грушевського. Близько п'ятидесяти осіб прийшли на цей вечір. То були здебільшого сучасники, друзі, наукові та політичні співпрацівники й просто знайомі великого історика М. С. Грушевського. Вечером керував п. Ржепецький, а слово мали проф. В. В. Міяковський, Л. Є. Чикаленко, проф. В. Січинський та п. Ржепецький. Весь вечір пройшов у тоні співбесіди- спогадів.

У вступному слові п. Ржепецький, говорячи про велич праць М. С. Грушевського, з наголосом висвітлив наукове та національно-політичне значення появи тут перевиданої Історії України-Руси. На його думку політична еміграція не лише не повинна мовчки проходити мимо цього факту, а навпаки, повинна при всякій нагоді про це говорити, писати та намагатися якнайбільше поширити цей монументальний твір української історичної науки.

Проф. Міяковський своє слово зачав тим, що оцінив появу перевиданої Історії України - Руси, як чудо, яке ще довго матиме величезне національне значення. Розповівши про окремі етапи життя Великого Історика та про свої з ним зустрічі, проф. Міяковський, як далі й проф. Січинський, особливо підкреслював той високий авторитет, пошану й любов, якими тішився М. С. Грушевський серед тодішнього українського й не-українського наукового світу та серед студентської молоді. Це настільки свого часу було очевидним, що навіть ворожа до нього комуністична влада не наважувалася двший час одверто виступити проти незламного М. С. Грушевського, а після його смерти змушена була влаштувати урочистий похорон державним коштом. Високо оцінивши видання Книгоспілкою „Історії України - Руси" М. С. Грушевського, проф. Міяковський свій виступ закінчив декількома діловими критичними зауваженнями.

В тому ж дусі говорив і проф. Січинський, спинившись на виїмково широкому діяпазоні М. С. Грушевського. На його думку проф. Грушевський був не лише найбільшим істориком, а й першим українським мистецтвознавцем, літературознавцем та мовознавцем. Дужі тепло проф. Січинський згадав про те, як йому, студентові весною 1919 року разом з його знайомим, теж студентом, довелося супровожати М. С. Груцевського з Проскурова до Станиславова та про свої враження під час подорожі й короткого спільного побуту в Станиславові.

В гумористичному тоні розповів присутнім про свою співпрацю з Грушевським в Ц.Раді Л. Є. Чикаленко. Промовець „скаржився" на те, що йому, як секретареві Центральної Ради, було дуже трудно догодити вимогливому голові М. С. Грушевському.

В кінцевому слові п. Ржепецький розповів про те, який є вже відгомін на еміграційне видання Історії України - Руси: нарада істориків у Києві ухвалила видати свою 10-томову Історію України, а російська еміграція — „Неизвращенную историю Украины - Руси".

Висловивши признання Книгоспілці за довершення видання Історії України-Руси, п. Ржепецький закликав присутніх підтримати передплатою ще друге видання Книгоспілки — „Історію української літератури" М. С. Грушевського.

О. Ф.

Помер Андрій Петренко

Із Львова окружною дорогою надійшла сумна вістка, що в липні місяці минулого року помер там на 76 році життя старий еміґрант петлюрівських часів, загально відомий у Львові громадсько-політичний діяч Андрій Петренко.

Покійний народився в 1881 р. на Полтавщині. Перед першою світовою війною служив на Сибірі бухгальтером при головному управлінні будівництва далекосхідніх залізниць. Повернувшись у часах визвольних змагань на Україну, брав діяльну участь у них і був, між іншим членом дипломатичної місії УНР при уряді незалежної тоді грузинської республіки в Тифлісі.

З навалою большевиків на Україну виїхав на Захід і осів у Львові, де брав діяльну участь у праці місцевої наддніпрянської колонії, зокрема в Товаристві Допомоги Еміґрантам з Великої України та у Видавничій Кооперативі „Хортиця", де був одним із директорів. Упродовж пари десятків років працював при Централі Т-ва „Просвіта", де займав під кінець відповідальне становище . За часів большевицької інвазії на Галичину в 1939-40 рр., а потім у часах німецької окупації її в 1941 - 43 рр. був директором-адміністратором Великого Театру у Львові. Виїхавши перед другим приходом большевиків до Відня, попав там у лабети НКВД і був вивезений звідти на далеке заслання, з якого повернувся незадовго перед смертю до Львова, фізично цілковито знищений.

Андрій Петренко

Вічна Йому пам'ять.

Володимир Дорошенко

Замість квітів на могилу бл. п. Ірини з Погорецьких ЛУЦЬКОЇ зложили 10.00 дол. на харитативну акцію ЗУАДКомітету Ярослава і Григорій ШАРАНЕВИЧІ з Ріднею

● Статистичне бюро повідомляє, що в минулому році пішло на старе залізо 4,219,747 особових і 502,245 тягарових авт — разом 4,722,022 штуки.

Український Літературно-Мистецький Клюб
Ню Йорк 149 2-га Ев.

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю, дня 5-го грудня ц. р. зогляду на З'їзд письменників ніякої програми в Клюбі не буде. В найближчу п'ятницю, дня 12 грудня ц. р. Роман Рудницький виступить із концертом фортепіянових творів Баха.

КОНЦЕРТИ
світової слави
української ЧЕЛІСТКИ
ЗОЇ ПОЛЕВСЬКОЇ
При фортепіяні:
проф. д-р Микола ПОЛЕВСЬКИЙ

Скульптура
Riccardo Minotti — Рим

Леопольд Стоковський: „Бездоганність виконання, незабутнє враження".
Вільгельм Фуртвенглер: „Винятковий феномен".
Відень: „Великий майстер"!
Рим: „Перфектність інтерпретації"!
Женева: „Тріюмфальний успіх".
„Ню Йорк Таймс": Надзвичайний виконавець".
"Musical Courier": „Чудова артистка"!

Заходом Відд. УККА в
БОФФАЛО, Н. Й.
в СУБОТУ,
6-го ГРУДНЯ 1958
о год. 7:30 веч.
Заля УКР. КАТ. ШКОЛИ
Germain Street

Заходом Федерації Американських Українців ст. Мишиґен і Метрополітального Відділу УККА в
ДІТРОЙТ, Миш.
в НЕДІЛЮ,
14-го ГРУДНЯ 1958
о год. 6:00 веч.
Заля УКР. НАР. ДОМУ
4655 Martin Street

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА!

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ім. ШЕВЧЕНКА, наша найстарша наукова Установа, не має ніяких американських субсидій і вся його діяльність спирається на пожертвах українських громадян, що сприяють українській науці.

Америка дозволяє кожній особі пожертвувати 10 відсотків особистого доходу на НТШ і відтягнути їх від податку, що їх знову треба здеклярувати по

1-го СІЧНЯ 1959 року

УКРАЇНЦІ! Спішіть з допомогою НТШ, що із-за браку засобів не має спромоги продовжувати друку наукових праць! Використайте привілей НТШ (Tax exempt privilege Nov. 16, 1950) і пожертвуйте тих 10 відсотків на українську вільну науку!

За останніх вісім років скористали з цього привілею і пожертвували понад $ 50.00 тільки: 45 осіб на всю Америку! Тільки 21 Організацій пожертвували на НТШ більше, як $ 50...

Хай ці факти промовлять до серця й розуму Громадянства.

УПРАВА НТШ в ЗДА
Shevchenko Scientific Society
302-304 WEST 13th STREET
NEW YORK 14, N. Y.

ПОВІДОМЛЕННЯ
ДЛЯ ВИГОДИ ГРОМАДЯНСТВА МІСТА НЮ ЙОРКУ І ОКОЛИЦІ
— відкрили ми —
ДРУГУ КРАМНИЦЮ З М'ЯСНИМИ ВИРОБАМИ
128 First Ave. (між 7 і 8 вулицями)

На складі: ЩОДНЯ СВІЖІ М'ЯСНІ ПРОДУКТИ — виключно власного виробу — першої якости.
ЦІНИ ПОМІРКОВАНІ
Е. КУРОВИЦЬКИЙ і Ю. БАЧИНСЬКИЙ
власники фірми
K. & B. Meat Market, Inc.

166 Ave. B
Between 10th & 11th Streets
Tel.: CAnal 8-5590

NEW YORK, N.Y.

128 First Ave.
Between 7th & 8th Streets
Tel.: GRamercy 7-0344

КРАЩИМ ДАРУНКОМ СВ. МИКОЛАЯ ДЛЯ ДІТЕЙ
— є —
ДОВГОГРАЙНА ПЛАТІВКА
„Народніх Казок"
у виконанні
О. Добровольської,
А ДЛЯ ДОРОСЛИХ
В. Стефаника „СИНИ" і „ЧУХРАЇНЦІ" О. Вишні,
виголошені Й. Гірняком.

Висилаємо за післяплатою, або по одержанні поштового переказу, чека на суму $3.95 за платівку.

Замовляти:
UTA RECORDING STUDIOS, Inc.,
P. O. Box 23, Cooper Station
New York 3, N. Y.

В КАНАДІ:
у нашого представника
п. Н. СПОЛЬСЬКА
210 Oakmount Rd.
Toronto 9, Ont., Canada.

Крім цього можна набути ці платівки у таких місцях:
Ню Йорк: Народний Дім і в крамниці „Еко"
Филаделфія: „Базар"
Шикаґо: „Базар"
Дітройт: у п. Ґабоди і в крамниці M & O Gift Shop.

Для вшанування пам'яті і за вічний спокій душі

Витовта ДАЧИШИНА

учня 6-ої кляси української ґімназії в Перемишлі та десятника Української Галицької Армії, що 5-го грудня 1918 р., на 16-му році свого життя, згинув у Городку, біля Львова за Волю України,

буде відслужена

ЗАУПОКІЙНА ЛІТУРГІЯ

в церкві св. о. Миколая в Шикаґо, Ілл.
в СУБОТУ, 6-го ГРУДНЯ 1958 р.
в год. 7:00 ранку,
на яку запрошує Товаришів по зброї, Кревних і Знайомих

РОДИНА

У 40-ві роковини відновлення Української Державности, спом'янім у своїх молитвах Тих, що на золотих воротах волі Рідної Землі, поклали багровий вінець власного життя і крови.

ЗАМІСТЬ ВІНКА...
(Світлій пам'яті Витовта Дачишина)

Як українськість Перемишля
Так Львова твердість і жага,
Стоїш Ти сорок літ у мислях
Рідні і друзів, і УГА.

Ти юний був — мов цвіт у полі,
Носив в душі Господній храм,
Любив свій край і прагнув волі
Закутим сестрам і братам.

У бурі, що кругом нависла,
Та в білім реві сніговій,
Сурмою взятий Осмомисла,
Ти вийшов з ворогом на бій.

Ти надто рано вийшов з хати
І надто рано став бійцем,
Не вспіла надивитись мати
В Твоє усміхнене лице...

Брати не вспіли в ніч лукаву
Правицю потиснуть палку...
І Ти поляг за княжу славу
У рідним княжім Городку.

Благословенним будь і душам
Освічуй духом їхню путь.
В житті лише великі душі
життя за других віддають.

Т. КУРПІТА

Відділ З. У. А. Д. Комітету, ч. 1. у Филаделфії при співпраці Українських Молодечих Організацій — влаштовує в СУБОТУ, 10-го СІЧНЯ 1959 року
у великих балевих залах в ТАВН ГОЛЛ у ФИЛАДЕЛФІЇ — при вулиці Брод, на розі Рейс.
ТРАДИЦІЙНИЙ МАЛАНЧИН ВЕЧІР
У програмі: ТАНЦІ — Вибір КОРОЛЕВИ — НЕСПОДІВАНКИ
Весь дохід призначений на допомогу студентам у Польщі, та Суспільну Службу ЗУАДКомітету.

● КНИЖКИ—КАРТКИ ●

РІЗДВЯНІ
КАРТКИ
НОВИЙ ВИПУСК

12	штук з ков.	$1.00
25	" " "	2.00
35	" " "	4.00
100	" " "	6.00

Замовлення прошу слати на адресу:
Rev. N. ANTOCHY
1927 — 5th Street, N. E.
Minneapolis 18, Minn.

НОВІ! НОВІ!
РІЗДВЯНІ
КАРТКИ
УКРАЇНСЬКА ТЕМАТИКА:
1. Навіть молитись ворог не дасть;
2. Христос Родився в бідній яскині — та багато інших.
ЖАДАЙТЕ У ВСІХ КНИГАРНЯХ та СКЛЕПАХ!
За $1.00 — 11 карток (листів)
" 2.00 — 24 карток (листів)
Шліть замовлення на адресу видавця:
TARAS BARAN
24 Pine Avenue E.
MONTREAL, Ont., Canada

● ДО ВИНАЙМУ ●
FOR RENT

ДО ВИНАЙМУ в НЮАРКУ
3 або 4 кімнати,
які надаються на бюра для лікарів, дентисти чи адвоката. Легко переробити. Ідеальне положення. Українська дільниця.
Інформуватись від 9-6 веч.
Телеф.: BIgelow 8-1777

ДО ВИНАЙМУ на БРОНКСІ
5-кімнатне, компletно умебльоване помешкання.
Навпроти парку.
Самітні пані, або бездітне подружжя.
Телеф.: LUdlow 5-2411

КУПУЙТЕ В ПІДПРИЄМСТВАХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ"

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ВІЛКС БЕРІ, Па. — Б-во св. І. Хрестителя, Відд. 223, повідомляє всіх своїх членів, що Збори відбудуться в неділю, 7-го грудня 1958 р., в парохіяльній залі, зараз по Службі Божій. Проситься членів прибути на час, маємо важливі справи до полагодження. — Управа.

ПРО АВТА З 59-го РОКУ І ВИФЛЕЄМСЬКУ ЗІРКУ

Рік-річно автомобілеві продуценти змінюють моделі своїх возів і навколо цього вив'язується загальна балачка. Однак в українському середовищі не придають цьому надто великої ваги. Чи новий „Форд" має лямпки до паркування над, чи під червоними світлами, або чи крила біля баґажника „Шеві" 59 додають елеґанції, чи ні, — дуже мало або і зовсім не хвилює нашої публіки. Може і тому, що українець, який купував би найновіший модель авта, це справжня музейна рідкість.

Та щоб хтось не подумав, що американські українці якісь осалі люди, нездібні на жоден вияв власних уподобань, треба сказати, що і в нас рік-річно відбуваються подібні сезонові дискусії, тільки що місяць, чи два пізніше, та що їхнім предметом є святочні листи і картки. Автор цих рядків (гордий власник „Понтіяка" 50) теж зчаста запускається у такі балачки і навіть думає, що вони не лиш банальні, але корисні і потрібні.

Пригадаймо: ще навіть в останніх декілька роках, поруч листівок таких визначних у цій ділянці малярів, як Анастазієвський, Холодний, Козак і декілька інших, — що то за чудасії з'являлись на полицях книгарень. Краще не описувати їх і не згадувати прізвищ. Неодин з Шановних Читачів десь надивуватися не міг, як можна друкувати таке, та ще й не раз прибирати стяжками патріотизму, ну і пропонувати бідолашному громадянинові.

А ось появляються на полицях цьогорічні, нові моделі наших різдвяних привітань. З приємністю можемо ствердити, що „богомазів" щораз менше. Що народний сюжет різдвяних картинок і орнамент зі скарбниці народніх вишивок та різьб перемогли, і вони заступлені сьогодні працями вже більшої скількости малярів, а зокрема творець цього жанру, проф. М. Анастазієвський, що вже з десять літ видає цілу низку дуже естетичних і елеґантних картинок, цього року дав знову нову, високовартісну з мистецького погляду, незвичайно настроєву різдвяну сценку: струнка дерев'яна церква висвітлює у зоряний фірмамент. На ближчому пляні з-під прикрашеної снігом стріхи виглядає українська хатка з бліденьким вікном. А попереду — завадіякаколядник з вертепом. Коли приглянешся, здається чути скрипіт його чобіт, а десь за церквою внизу, неначе стиха погавкують собаки. Самітний дзвоник запізнених санок чують...

Хтось може здивується: зі спокоєм підкреслено, що багато мистців уподібнюються сьогодні тематикою, а частинно і стилем до проф. Анастазієвського. Ну, так що ж, що трохи взоруються? Завжди взоруються на кращих. Важливо, щоб на добро це виходило. І справді. Коли перед святою вечерею порозкладаємо цього року різдвяні листи, то матимемо доволі удатну збірку наших різдвяних звичаїв і побуту, а тим самим і віддзеркалення цієї важливої частинки нашої культури.

Здається, що кожний, хто незабаром перейдеться по наших книгарнях і перегляне різдвяні листи і картки, признає, що нові видання цих традиційних привітань куди цікавіші і серцю нашому корожчі, чим сюки, чи туди позагинана бляха супермодерного авта.

Т.

ПОВІДОМЛЕННЯ УТІ в справі музейної виставки українських винаходів і патентів.

На різні запитання українських громадян у справі згаданої вище виставки, зокрема щодо надіслання інформацій, матеріялів, фотознимок для використання при улаштуванні постійної музейної виставки українських винаходів і патентів, Комісія для влаштування цієї виставки повідомляє, що на виставку приймаються тільки патентовані винаходи.

З уваги на те Комісія просе зацікавлених, щоб не присилали матеріялів про готові або подумані винаходи (про різні ідеї винаходів) так довго, доки не закінчено процедуру опатентовання і про те не отримано відповідних документів від Патентового Уряду.

Натомість Комісія для влаштування Музейної Виставки Українських Винаходів і Патентів просе надсилати офіційні документи про опатентування винаходу (без різниці, в якій країні видано патент на винахід), разом з належним описом винаходу та його призначення.

Комісія просе далі долучати до посилки рисунки про винахід, фотознимки та моделі якщо такі є під рукою.

Всі ці матеріяли, надіслані для музейної виставки, будуть виставлені і вони залишаються під опікою та зарядом Комісії в Українському Інституті Америки.

Про відкриття виставки український загал буде повідомлений в пресі.

Український Інститут Америки

ПОДИВУГІДНИЙ УСПІХ

Я мала нагоду говорити з двома „нашими" юнаками. Лише легкий акцент зраджував, що вони або народжені вже в Америці, або батьки привезли їх сюди ще малими дітьми, отже вживання англійської мови вплинуло на вимову українську. Їх інтерес до життя української громади на терені Твін Сити та їх добра обізнаність з минулим і сучасним України вказувала, що вони є із свідомої української родини.

Яким же був мій подив, коли я довідалася, що вони справжні американці і свої знання завдячують одному шкільному рокові у військовій школі в Монтерей. Їхнім інструктором був Яр Славутич.

З власного досвіду знаю, як нелегко вчити доріст, а особливо молодь української історії. Тому наслідки одного року праці Яр Славутича із чужонаціональними студентами дійсно — подивугідні!

Оксана Бринь

Учені дбають про охорону всесвітнього простору

Протягом минулого року учені вистрілили сім штучних місяців різної конструкції у міжплянетні простори. Нещодавно американські вчені вислали пробну ракету на Місяць, що досягнула висоті 80,000 миль. Внаслідок цих експериментів людська думка з захопленням сягає вперед, передбачаючи день, коли людина зможе подорожувати у міжплянетному кораблі.

Але для осягнення цієї мети є ще багато проблем, що потребують розв'язання — насамперед створення умов, які дадуть змогу людині жити і дихати під час міжплянетної подорожі.

Але найперше вчені вивчають все, що стосується всесвіту — як він виглядає, з чого складається і — особливо — що він може сказати людині про її походження. І, звичайно, всіх найбільше цікавить питання: чи існує життя на інших плянетах, бодай найменші бактерії або спори? І як виглядає збизька наш найближчий сусіда — Місяць, потім дальші плянети і що є далі, за ними?

Учені дуже турбуються, щоб наші експерименти не занесли земних бактерій на Місяць, Марс та Венеру і вживають проти того відповідних заходів. Недавно найголовніша світова наукова організація — Інтернаціональна Наукова Рада — видала з цього питання брошуру.

Бомбардування нуклеарними бомбами, хемікаліями і разом з цим, може, деякими мертвими бактеріями може пізніше внести замішання в дослідження природнього стану міжплянетних тіл і у вивчення тих живих організмів, які можуть бути там виявлені. Для забезпечення всіх наукових дослідів у міжплянетних просторах проти подібних випадків інтернаціональна Рада пропонує провадити їх координовано — ретельно приготовано і належно організовано — для чого пропонується створити спеціяльний комітет. Такий комітет мав би три основні цілі:

Подавати інтернаціональним науковим групам засоби для провадження дослідів у справі створення сателітів і міжплянетних сполучень всіх видів з науковою метою і обмінюватись наслідками цих дослідів на кооперативних засадах;

Виготовити програму, яка дасть змогу всім країнам взяти участь в інтернаціональних дослідженнях міжплянетарних простовів;

І, нарешті, доглядати за зусиллями Об'єднаних Націй та інших інтернаціональних організацій в справі контролі та реґулювання всіх експериментів у ділянці міжплянетних дослідів.

Інтернаціональна Рада складається з 13 інтернаціональних спілок з різних наукових галузей і 43 національних академій та подібних наукових груп. Вплив і зріст цієї Інтернаціональної Ради виявились у надзвичайному успіху Інтернаціонального Геофізичного Року, який кінчається в грудні.

Відомості, зібрані під час ІГР радикально змінили наше дотеперішнє уявлення про міжплянетні простори. Внаслідок цього науковці тепер плянують нові спроби та експерименти. Сподіваємося, що внаслідок цього ми більше знатимемо і розумітимемо Всесвіт.

К. С.

СТАРША ЖІНКА ПОГРАБУВАЛА НЮЙОРКСЬКИЙ БАНК

Ню Йорк. — 3-го грудня в полудневих годинах старша жінка в понадшістдесятц пограбувала банк при 34-ій вулиці, втікши з 3,000 долярів. Вона погрозила банковому урядовцеві облити його квасом, якщо він не видасть їй грошей. В банку було тоді 50 осіб і три озброєні вартові, але ніхто не знав про грабунок, крім двох-трьох осіб, які стояли в черзі зараз за бандиткою. В листі до урядовця ця жінка-бандит хвалилася, що в залі є два чоловіки її помічники.

НОВА ПЛАТІВКА У ВИДАННІ „АРКИ" В НЮ ЙОРКУ

Недавно появилася в розпродажу нова грамофонова платівка, видана фірмою „Арка" в Ню Йорку, на якій записані дві оригінальні і маловідомі пісні: В. Овчаренка „Утоптала стежечку" і В. Балтаровича „Чорна хмара в полонині". Наспівала їх відома співачка Н. Андрусів при фортепіяновому супроводі Е. Чапельської.

Появу кожної нової платівки наша громадськість сприймає тепло, тим більше, що вони появляються досить рідко. Коли зважити, що українська спільнота в ЗДА досить чисельна, а серед неї багато мистецьких сил (солістів-вокалістів, інструменталістів, хорових та інструментальних ансамблів), воно виглядає досить скромно, коли появиться одна чи дві платівки на рік. За увесь час нашого перебування в Америці (а вже добігає десятий рік), наша нова еміґрація спромоглася утривалити на платівках обмежену скількість творів, виконаних нашими кращими хорами та солістами. Час минає, деякі наші хорові одиниці, що з таким запалом починали свою працю в перших роках свойого приїзду на нове місце поселення, перестають існувати, і нічого не остане по них на спомин, що вони колись були, працювали і брали живу участь в громадському житті. Що дали б ми тепер за те, щоб мати сьогодні на платівках хор „Республіканської Капелі" Кошиця, чи таких визначних співаків, як О. Мишуга. Тому треба висловити признання фірмі „Арка", що хоч рідко, але все таки час до часу пустить у світ якусь нову платівку, чим безумовно виконує велику культурну роботу.

Платівка, про яку згадано на початку, варта того, щоб знайтися в бібліотеці наших аматорів музики. Обидві пісні записані дуже дбайливо, у нас ще мало відомі, хоч скомпоновані раніше. В. Овчаренка „Утоптала стежечку" була нагороджена свого часу на конкурсі в Москві, а сам композитор живе під цю пору в Маямі на Флориді. Зааранжованою піснею „Чорна хмара в полонині" В. Балтарович, відомий творець пісень легкого жанру, що їх виконував „Веселий Львів", створив прегарну настроєву картину з гуцульських мотивів, що глибоко ділає на чуття та сантимент слухача. Н. Андрусів дуже тонко передає інтенції композиторів, а супровід фортепіяну та флейти (В. Бабяк) дають погідне тло, на якому виступає шляхетний голос солістки.

Іван Недільський.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співласниками 20-ти мільйонового майна організації!

Посмертні Згадки

ІВАН СТАШКІВ, довголітній член Т-ва „Вільна Україна", Відд. 200 УНСоюзу в Озон Парку, Н. Й., помер 15-го листопада 1958 р., на удар серця, на 50-му році життя. Покійний народився в с. Дички, пов. Рогатин, Зах. Україна. До УНСоюзу вступив 1938 р. і був добрим, та чесним членом. Був також членом Горожанського Клюбу. Покійний полишив у великому смутку дружину Марію, доньку Рут, брата в рідному Краю, 4-ох шваґрів, родину Сенишин, родину Каспрак, родину Козак, кузинку Теклю Пилип, замешкалих в Стемфорді, Конн. Похорон відбувся 19-го листопада, при участі Родини, Знайомих і Членів, з пох. заведення до української церкви св. Михаїла в Гемпстеді. Тлінні Останки похоронено на цвинтарі Cypress Hills, B'klyn. — В. Н. П!

В. Ворґуль, секр.

ВІДДІЛ 204 УНСОЮЗУ ім. ГОНЧАРЕНКА в НЮ ЙОРКУ
повідомляє своїх членів,
що церква св. Володимира при 14-ій вул. і заля, в якій наш Відділ приміщувався від початку свого заснування, є продана, і тому наш Відділ
ПЕРЕНІССЯ НА СТАЛО
до
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ
в Ню Йорку
140-142 — 2nd Avenue.
Збори і збирання місячних вкладок відбудуться суботу, 13-го грудня 1958 р., у залі ч. 25.
Кожного місяця збори будуть відбуватися в другу суботу по першім, о год. 7-ій веч., у вищезгаданій залі.
УПРАВА 204 ВІДДІЛУ

Повідомлення про зміну адреси:
WILLIAM DUBAS
PLUMBING and HEATING CONTRACTOR
180 NESBIT TERRACE
Irvington 11, N.J.
ESsex 2-0079 ESsex 5-9212

ПОСИЛАЙТЕ РІЗДВЯНІ
ГРОШОВІ ПЕРЕСИЛКИ
ВЖЕ ТЕПЕР!
ДО ВСІХ ЧАСТИН СХІДНЬОЇ ЕВРОПИ
через знану, найстаршу Фірму для пересилки грошей в ЗДА
„КОВБАСНЮК АҐЕНЦІЯ"
286 EAST 10th STREET,
NEW YORK 9, N. Y.
Повна ґарантія — офіційно 10 рублів за ... $1.00
офіційно 14.36 чеських корон за $1.00
Також посилаємо американські доляри до Польщі — які там виплачується готівкою.
Необмежені квоти без „мінімум" чи „максимум".
Мінімальна оплата.
Засновано 1920 р. Tel. AL 4-8779

Різдвяні
КАРТКИ
20 карток за .. $1.00
12 карток за .. $1.00
10 карток за .. $1.00
Замовлення:
"SVOBODA"
P. O. Box 346
Jersey City 3, N. J.

№4711
Gifts for those we Love
Eau de Colognes
Perfumes
Combination Sets
Soaps
The complete >4711< line from bath to boudoir offers something special for each member of your family, and the dearest of your friends.
Priced from $1.50 to $12.00 plus tax.
№4711 A Secret Recipe Product imported from Cologne — the City of "4711" fame
A 58/79

ТАРЗАН, ч. 4172. Втеча.

AS THE BOAT SLOWLY DRIFTED AWAY, TARZAN REMOVED HIS CUMBERSOME WEAPONS, THEN DOVE FROM THE DOCK--

HE CUT THROUGH THE WATER WITH SWIFT, POWERFUL STROKES AS HIS ENEMY WORKED FEVERISHLY WITH THE MOTOR--

THERE WAS A SPUTTERING, THEN AN EVEN HUM--AS SAM, LEERING IN TRIUMPH, BID TARZAN FAREWELL!

Коли човен поволі відплив, Тарзан скинув із себе обтяжливу зброю і тоді скочив у воду з помосту...

Він перепливав воду за допомогою швидких сильних ударів, а його ворог гарячково працював мотором...

Було трохи мурчання, а навіть дзижчання, коли Сем, підморгнувши тріюмфально, махнув Тарзанові на прощання!

ARKA Company
48 E. 7th St.
New York City
Tel.: GR 3-3550
ДАРУНКИ для Американців: українське мистецтво: різьба, кераміка, вишивки, книжки про Україну в англійській мові.

● REAL ESTATE ●
DELAWARE — MARYLAND ФАРМИ,
посілості, звернені до моря.
Помірковані ціни.
Низькі податки.
GEO. P. SCHREPPLER REALTY
7 West Main Street
Middletown, Delaware

2-родинний ДІМ,
велика площа, всі удогіднення, ґараж на 4 авта екстра величини. Поміркована ціна.
744-748 So. 17th Street
Newark, N. J.
Tel.: ES 4-1556

● ДО ВИНАЙМУ ●
НЮАРК, Н. Дж.
До винайму КРАМНИЦЯ,
в дуже доброму положенні, відповідна на ґросерню і бучерню. Все влаштування. Бизнес був 35 років на тім самім місці.
Інформуватися:
MA 2-0869
MU 6-0569 (домашній)

● НАПРАВКИ ●
ВСІ ЧАСТИ до направи печей, вуглевих, ґазових, нафтових, огрівачів парою й гарячою водою, як також усякі нові печі можете дістати в
STOVE MFRS CORP.,
182-186 Mulberry Street,
Newark 1, N. J.

● BUSINESS OPPORTUNITY ●
СКЛЕП з ЦУКОРКАМИ І ЛАНЧОНЕТА
Відкр. 6 днів у тижні. Дохід від $1,200 до $1,400 тижнево. Чинш $150 місячно. Дуже добрий бизнес. Якщо б було відкрито в неділі дохід був би понад $1.600 тижнево. Ціна — $17,000.
ТАВЕРНА І РЕСТОРАН
Добрий бизнес. Продам дешево з уваги на інший бизнес, який дістав у спадку. Ціна $16,500.
Телефонувати або писати:
IG. F. KASPROWICZ
21 Woodbine Ave., Newark, N. J.
Tel.: ESsex 5-1691
від 7:00 до 10:00 рано

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

● КНИЖКИ—ЖУРНАЛИ ●
Д. Гуменна
ДІТИ ЧУМАЦЬКОГО ШЛЯХУ
IV-ий том
Ціна $2.50.
Замовляти:
"SVOBODA"
P. O. Box 346
JERSEY CITY 3, N. J.

● MISCELLANEOUS ●
Trident Agency
УКРАЇНСЬКА АСЕКУРАЦІЙНА АҐЕНЦІЯ
проти всіх випадків
ПРИВАТНІ — ЦЕРКОВНІ — БИЗНЕСОВІ
15 West Street
Colonia, N. J.
FUlton 8-2651

HALLETT & HALLETT
ДИРЕКТОРИ
Похоронного Заведення
від 1854
HALLETT HOMESTEAD
147th St. and Northern Blvd.
FLUSHING
Howard L. Hallett, Lic. Mgr.
Wesley Hallett, Treasurer
Flushing 9-0062

Lytwyn & Lytwyn
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED
Обслуга Щира і Чесна
Our Services Are Available Anywhere in New Jersey
801 SPRINGFIELD AVENUE
IRVINGTON, N. J.
NEWARK, N. J.
ESsex 5-5555

Петро ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Займається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯХ.
Контрольована температура.
Модерна каплиця до ужитку даром.
Peter Jarema
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568